

תקווה פוסט-מודרנית לאהבה ולזוגיות

אורנה שני

לאחר שהצלחנו להביס את עצמנו במרדף אחרי הצורך ביוקרה ובזהות, אנחנו מחפשים להשיב את חדוות החיים. התרפיה לנפש המפעמת היא חוויית הנוסטלגיה של האהבה, שנבלעה בתכנים ובשעות יום ארוכות של החברה הקפיטליסטית. אמצעי הייצור של ההצלחה שינו את היחסים בין אנשים. ומרגע שהמרשם ליחסים בין-אישיים תלוי באותם אמצעים, הרי שמהם תופק התקווה לאהבה.

לניכור עצמי כי המלצרות אינה כל מהותו - האדם נידון לבחירה את עצמו. תחושה זו עולה גם מדברי ביאליק שאם אצבע אחת של אדם נלחצת בין הדלת והמזוזה (משקוף הדלת), הרי אז כל האדם כולו מתכנס לתוך האצבע הזאת.

כאשר אנחנו מציפים את רוב שעות היום בעולם תוכן מקצועי, כאשר הטלפון הנייד ממשיך את רינגטון השליטה על שעות הפנאי הבודדות שלנו, וגם עשינו מנוי על רכב מהעבודה. אנחנו אזוקים בגלגלים המשומנים והבלתי נראים של הבנייה הזוהרת האישית כחברתית.

היידגר הסביר שכשהאדם מושלך אל ה"הם" הוא מפסיק להיות הוא עצמו, והגשמתו נסמכת על השקפתם של האחרים. ראייה כזאת גם כן מביאה לניכור עצמי. האדם לכאורה מוסר את קיומו לידי זולת חסר פנים, ובכך הוא פותר עצמו מהדרישה לגילוי עצמי, ומטשטש את בדידותו הקיומית. במאמציו לסגת מבדידות ומרחשי לב עקורים חברתית אנחנו שופטים את עצמנו לחיים נעדרים אותנטיות (יאלום, 2011).

העידן החדש - תקווה לנפש

• קלחת הצרות האלו שנכוותה בהם החברה הפלורליסטית בעת שהיא נושאת את דגל העצמאות, מצאה צוהר רחב אופקים, שמתבסס על העידן החדש. ה"ניו-איג", כפי שהוא מתקרא, מתחקה אחר תורות אקלקטיות לאורח חיים אלטרנטיבי כמו מדיטציה, רפואות הוליסטיות ועוד. הדגש מושם על חיפוש גאולה נפשית מהריק האידאולוגי. ריק שנוצר מהשתעבדות גוברת לאורח חיים נוקשה ומצמצם של הרוטינה הכלכלית. "תרבות הנגד" הזאת נסמכת על השראת הרגש ומוצאת שלעמדה אי-רציונלית יש כלים מהימנים יותר להבנת חיי הפרט והיכולת להיטיב אתם.

• בפן האותנטי המכירה הפומבית של הכוח מבפנים, של גרעין המוטיבציה שננעלה עם השנים ומצויה בתוכנו, כפי שמציעים שגרירי העידן החדש - נותן מענה חלקי. החיים הרדופים במרוץ כלכלי מכבידים ומותירים רק מעט זמן לסדנאות העידן החדש, ומי שנבלע לתוך כת כזאת או אחרת פורש מהמשחק ההגמוני. אך לא כולם מבקשים לסטות מדרך החיים הסלולה ועדיין אנחנו מתוכנתים לספק ולהיענות למסורת של מוסכמות חברתיות כמו מציאת בני זוג והקמת משפחה. אלא שעם השנים תהליך זה הפך לקשה ומכביד בגלל גזלת הזמן שלנו ו"הלאמתו". אנחנו מבקשים לדלות עוצמה וקרבה אנושית רבים ככל האפשר דווקא לנוכח כבליה החונקים של החברה הטכנולוגית.

• כמקרה בוחן אתמקד בחשיבות המגע האנושי שהורחק ונדחק לשוליים הקפיטליסטיים לטובת החברה וגבה קרבתנו לב, עד אשר מצאו את התקווה האנושית, זו שתאפשר לרקוד את החיים.

בחברה הפוסט-מודרנית שבה גבר הניכור, שבה האחריות והליכוד החברתי התמסמסו והתנקזו אל ביורוקרטיה חוקתית ונבדלות תעסוקתית, החלה להזדחל בעורקי האדם החרדה מן החיים. נותרנו לכד בתוך ההמון.

הבדידות - מקורה בפאזל האנושי והטכנולוגיה המהפכנית שהרחיקה אותנו מהפשטות ומהחום האנושי, זאת שיודעת ליהנות משירת הציפור ומניחוח הפרחים. דלדולה של ההווה הרגשית מיוחסת גם לדגש הרציונלי בנרטיב האישי. הלן קלר שהייתה חירשת-עיוורת כתבה **בשלושה ימים לראות** שהאנשים הרואים, רואים כל כך מעט. "the seeing really see very little" (Keller, 1988, p. 96) ולא מבחינים בצבעים וביופי שממלאים את העולם, וגם לא בבדידות ובחברות שגרמו להם לשמוח.

ייתכן, סובר הונת, שהתקופה הנוכחית הרחיקה את התנועה האנושית אל הטכני והמנוכר, וזו קשורה לצורות חדשות של שליטה שתואמות לחברה הפוסט-מודרנית. תחום יחסי העבודה יכול לתת אומדן לסדר החדש, לדבריו "הרוח החדשה של הקפיטליזם היא רוח של אותנטיות, אינדיבידואליות והגשמה עצמית, והדבר מתבטא בדרישה ההולכת וגוברת מהעובדים לממש עצמם בתחום העבודה. העבודה אינה נתפסת רק כמשלח יד, אלא היא נעשתה לשליחות או ייעוד. אולם באופן פרדוקסלי, האותנטיות והצורה החדשה של אינדיבידואליות נהפכו לדרישה, לתביעה כמעט הכרחית. כך משמשת האותנטיות ככלי בידי הקפיטליזם להעמקת המחויבות של העובד למעסיק וכצורה חדשה של שליטה". כך המעסיקים ממקסמים רווחים משום שהעובדים נענים לתביעה להפגין כוח רצון, אחריות, גמישות וניידות, הכול תחת הצופן הנמכר בתקופת העידן החדש - ההגשמה העצמית.

למעשה הפכנו להיות "איבר במכונה" הענקית שאנחנו מתנהלים בה כרובוטים משועבדים לאמת ולתכנים שמוכרת לנו החברה הפוסט-מודרנית המתוחכמת. זו שהצליחה לחנך את הציבור שהעבודה שבחרנו אינה רק ביטוי שלנו אלא היא זהות שלנו. כך יוצא שכאשר פלוני מתבקש להגדיר את עצמו הוא ישיב: "אני נהג מונית", "אני מדענית", "אני איש היי-טק" וכדומה. נבלענו אל עולם תוכן מקצועי, כשזו הבמה היחידה שבה אנחנו ניתפס כדוברים לגיטימיים.

הדימוי העצמי הרצוי שזור ומסורג בתוך הדימוי המקצועי. נדמה שאדם "משחק את עצמו" בלשון הכורכת את האותנטיות ואת היפוכה - החברה, בכפיפה אחת. סארטר דימה זאת ל"מלצר" שמשחק בפעולות מוגזמות את היותו מלצר. מחד, התואנה היא שהחברה מכתובה לו מלודרמה שכזאת על מנת שיוזהו כמלצר (נהג, שוטר, מרצה, רופאה...). ומאיך האדם משכנע עצמו שהסיבה שבגינה הוא עוסק בתחום שבו הוא מכוון שזו מהותו מבטן ולידה, הוא נועד להיות מלצר וכל הפעולות המוגזמות באות המחיש לעצמו שהדבר לא בשליטתו. מהלך כזה, סבר סארטר, יביא

מציאת אהבה - תקווה למגע האנושי

• העובדה שאנחנו מנויים על חיי העבודה, האפילה על כל תחומי התקשורת הבין-אישית, ביניהם גם על סגנון ההורות, או על גישושי חיזור במפגשים חברתיים שהפכו לנוסטלגיה בלתי מושגת. כך נולדו אתגרים חדשים שהיו צריכים להתכתב עם הטקסטים החדשים של התרבות. הסדרים חדשים משום הצורך והרצון האנושי להיות ביחד.

• החברה השכילה להערים על המכשול שיצרה בעצמה באמצעות האינטרנט. "ההתייחסות לאינטרנט כטכנולוגיה", מבהירה ברזילי החוקרת זה שנים את תחום השימוש באינטרנט, "היא טעות, זה מרחב ויש בו המון אינטראקציות ויצירות קהילתיות שלא מתקיימות בטכנולוגיה רגילה. ברגע שנשכים שהאינטרנט הוא מרחב אז יש שם אזורים שונים, שפות שונות, ומנהגים שונים... ואדם שרגיל להיות מסוגר נתקל בתרבות חדשה. ושם הוא מדבר בשפה המדוברת."

אתרי היכרות: תקווה לזוגיות

אתרי היכרות ואתרים חברתיים יצרו הזדמנויות חסרות תקדים להתאהבות, כשהשיטה הישנה נדחקה בעל כורחה לעבר, ללא פשרה עם ההווה. נפתחו שערי תקשורת בין-אישית, הד לשיטה החדשה - מבעד למפגשים הקיבנטיים, שבהם הזמן לבחינת איכויות הולדת הפוטנציאלי הוא קצוב ומדוד. השיחות מותאמות לתקופה ולזמן הקדוש של כל אחד. כל תחום החיזור פג תוקפו והאדם מעפיל לפסגות חדשות של אהבה, הכול תוך כדי הקלדה מהירה על המקלדת.

בתקופה הנטכחית זהו ה"ביחד" של היחיד, תרגום אידיאלי לצורכי האהבה בתקופת ה"יחידנות". צקאוקי המחשב מעיריים אותנו מהתרדמת שחותרת שדות של בדידות שאליהם שקענו. למדנו להקליד בשיטה העיוורת כפסנתרן שמכיר היטב את המלודיה ואת המרקם ההרמוני. ואנחנו מתכתבים עם המועמד לזוגיות אידיאלית, מעקב דמיוני בניסיון להתחקות אחרי ציר יומנו של האינדיבידואל לאחר שעב מהעבודה עשוי להיראות כך:

מרגע שפסעת את פסיעתך הראשונה בבית את משליכה את התיק על מדף האחונית שבמבואה, זה שמועד מראש לבלגן. פותחת את דלת המקור דוחסת לעצמך את שאריות האוכל מהבישול של אתמול, תוך שאת מפגינה חוסר כבוד לתרבות האכילה - טובלת אצבעות ברטבים ומכניסה לפה טעמים של בית. זאת בניסיון לרזע פיצוי על היותך נדרשת לתכתיבים אין-סופיים בעבודה. את משילה את הנעליים ואת "החוץ" שנותר עוד ומצדך שיישאר היכן שהושלכו, כל רצון הוא לנחות ברכות על הספה ולקרוא את הספר או לצפות בתכנית הטלוויזיה, אסקפיזם מועדף. שם את נהנית להתאהב בכחור שמתאהב בכחורה ולחלום על אהבה בשחקים. אלא שאז את מזכרת שיש אינטרנט, מפלט שמאפשר לקחת אחריות על החיים. מגוון אתרי היכרות ממתנינים לך לזמש את המגע האנושי: החסך הנפשי כבר נתגלה בפרהסיה ובעלי ההון כבר מתפלפלים על חווחיהם. אבל לנו לא אכפת, זוהי תנובה חשובה. היכולת שלנו לחזור בק/בת זוג אידיאלי שלא מחייב מקום מגורים מסוים, אלא תכונות שנדמות לנו כמתאימות, משרה, הכנסה, ונתונים שעשויים ללמד אותך על טיבו של הבחורה: תארים אקדמיים, גובה, צבע עיניים, מעש/לא מעשן, יש תמונה, וכל דבר שמסכם עד כמה שניתן את פחפיל ה"מועמד", כדי להגיע למטרה ולתהות על קנקנו בתוך רגעים ספורים. הכול נע מהר, הכול תזזיתי, הכול נדחק לעבר ומפלט לך את העתיד, מותאם לקצב החיים. שם במקצב מפתיע אתה יכולה לסקור את כל המועמדותים כשאתה יודעת מראש שהשתוקקותך לאהבה חוגיות אינה נופלת על אחינים ערלות, אלא על שאיפה שמפעמת הדדית אצל האחר.

יתר על כן, יש לנו את האפשרות לחזור מתי לשוחח וללא שנידוש לתגובות מביכות כאלו ואחרות שמקורן ביחסים בין-אישיים. זאת משום שבהיכרות מסוג זה, בין שני זרים, אנחנו מרגישים נוח להגיד את האמת ללא כחל וסרק, הזמן דחוק ואין סיבה להתפלפלת יותר. ניתוק קשר גם הוא כבר לא "סיפור", יותר "אמירה" קצרה וישירה. עבר זמנן של שיחות ארוכות ומתישות, אפשר בכל רגע נתון למצוא אדם אחר ולבנות אתו רגעי קסם בזמן שלך. וכשאת מואסת בניסיון להכיר בן זוג לחוות אתו את החיים ורצון רק לשוחח מעט עם חברים ללא מחויבות את נכנסת לפייסבוק ולאתרים חברתיים אחרים, ומקבלת אהבה אין-סופית מעשרות, מאות או אלפי חברים שלא מחפשים אלא להיענות לרצון לקבל מחמאות ופרגון.

זוהי התקווה ליציאה מהבדידות, החיסון החברתי ל"לכד", בתקופה פוסט-מודרנית ואינדיבידואליסטית. שיתוף באיחורים, והשתתפות באיחורים, אפילו קיבנטיים יוצרים סינכרוניזציה של דעות והשקפות ואלו יוצרים קשרים מרתקים. אין עוד צורך לקוד בחצות העיר עם שלטים כדי שיכחינו בך. האינטרנט הוא המקור החדש לתרבות ההמונים.

מקורות

הונת, א. (2008). **זלזול ומתן הכרה: לקראת תאוריה ביקורתית חדשה**. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

יאלום, א. (2011). **אני מזמין משטרה**. אור יהודה: הוצאת כנרת, זמורה-ביתן, דביר.

סארטר, ז'פ. (1972). **פילוסופיה, מבחר כתבים**. (עורך: ברינקר, מ.) תל אביב: הוצאת ספריית פועלים.

שפירא, א. (2009) אקסל הונת: אינדיבידואליות פרדוקסלית. http://www.mouse.co.il/articles_item.aspx?Boneld=1018&Nslid=209&ObjId=31526

Keller, H. (1988). Three days to see. In: T. Sachs, *Kids and Other People*. (Raanana: Eric Cohen Books).

